

СУТНІСТЬ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА

К.М. Чернова

Україна, м. Запоріжжя, Класичний приватний університет

Динамічність сучасних умов життя, наростаючий розвиток технологій, інноватика та соціальні зрушення вимагають не просто високо кваліфікованих, але і конкурентноздатних, соціально та професійно мобільних, здатних до безперервного професійного зростання фахівців з управління. Ці фахівці нової генерації повинні усвідомлювати перспективи свого особистого та професійного розвитку, бути відкритими для нових знань, для змін зовнішньої та внутрішньої середовища організації, прагнути до максимальної особистісної та професійної самореалізації. У відповідь на ці запити саме система вищої освіти сьогодні повинна не лише забезпечувати майбутніх менеджерів професійними знаннями та вміннями, але й формувати у них здатність і надалі самостійно опановувати нові знання, будувати стратегію власного життя, самоорганізовуватися, ставити перед собою важливі цілі, долати перепони, власними силами визначати і розширювати власний внутрішній потенціал особового зростання. Відомий російський психолог С. Смирнов наводить слушну думку про призначення сучасної системи вищої освіти: „Вищий навчальний заклад слугує не стільки, мабуть, для передачі знань, скільки для розвитку та відтворення спеціального культурного про шарку, найважливішим елементом якого є сам фахівець. Фахівця, як представника певної культури, характеризує не тільки певний набір знань та вмінь, а й певний світогляд, життєві настанови і цінності, особливості професійної поведінки тощо” [2, с.150].

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій з проблеми особистісного та професійного становлення і розвитку фахівців свідчить про те, що саме рефлексія є невід’ємною частиною та конструктивною основою розвитку особистості. У зв’язку з розвитком тенденції гуманізації освіти багато психологів та педагогів присвятили свої праці дослідженню рефлексивних процесів, серед них можемо виділити праці Л. Виготського, К. Вербової, І. Ісаєва, С. Кондратьєвої, Ю. Кулюткіна, О. Леонтєва, С. Рубінштейна,

В. Слассьоніна та інших. Рефлексія як психологічна основа саморегуляції людиною своєї діяльності знаходить своє відображення у тому, що людина є для себе і об'єктом управління (Я-виконавець) і суб'єктом управління (Я-контролер), який планує, організовує та аналізує власні дії. Іншими словами, рефлексія є необхідним компонентом самопізнавальної активності суб'єкта, головним засобом прояву й розвитку особистісних можливостей фахівця, рушійною силою самоактуалізації.

Найбільше уваги приділив проблемі самоактуалізації особистості відомий американський психолог А. Маслоу. Він зробив припущення, що більшість людей, якщо не всі, потребують внутрішнього удосконалення і шукають його. На основі власних досліджень він зробив висновок, що прагнення до реалізації наших потенціалів є природнім і необхідним. І все-таки лише деякі (за оцінкою А. Маслоу, менше 1% населення), як правило, обдаровані люди досягають самоактуалізації. Таке відбувається тому, що багато людей просто не здогадуються про існування свого потенціалу і не розуміють користі від самоудосконалення.

Представники гуманістичної психології (Г. Олпорт, К. Роджерс та інші) під самоактуалізацією особистості розуміють розкриття нею своїх потенцій і творчих здібностей, подолання негативних впливів середовища, які заважають її саморозвитку і самоствердженню. Відтак серйозною проблемою стають процеси, пов'язані з самоактуалізацією особистості, яка перебуває на початку професійної діяльності.

Самоактуалізація - це процес використання власного потенціалу як засобу реалізації сенсу професійного та особистого життя. Актуалізація потенціалів визначається як усвідомлення та прийняття (інтеграція до „Я”- концепції) раніше неусвідомлюваних власних можливостей та психічних змістів (думок, почуттів, моделей поведінки, властивостей, здібностей та ін. - як суб'єктивно приємних, так і суб'єктивно неприємних, як соціально схвалюваних, так і соціально несхвалюваних). Тією мірою, якою ці змісти актуалізуються, вони стають психологічними ресурсами, доступними свідомому вольовому контролю та використанню суб'єктом.

Процес самоактуалізації майбутніх менеджерів досить тісно переплітається з процесом життєтворчості, виступаючи часом передумовою, а часом і результатом останньої. У цьому контексті самоактуалізація починає діяти як механізм саморегуляції соціальної поведінки управлінця таким чином:

1. Завдяки рефлексії у процесі самоактуалізації формується та усвідомлюється специфічна система ціннісних орієнтацій, що визначають характер змісту та засобів досягнення провідних професійних цілей особистості і тому складають основу саморегуляції її соціальної поведінки.

2. У процесі самоактуалізації розвивається соціально-конструктивна життєва позиція менеджера, що передбачає усвідомлення необхідності творчої взаємодії з соціальним середовищем на основі прийняття особистістю відповідальності за побудову власного життя, ставлення до колективу та підлеглих як до суб'єктів життя, а не засобів досягнення власних цілей, інших цінностей самоактуалізації.

3. У процесі самоактуалізації викристалізовується компетентність особистості в часі. Вона передбачає таку єдність часової перспективи у свідомості людини, за якої минуле сприймається лише як джерело досвіду, майбутнє - лише як сфера цілепокладання, а теперішнє - як єдиний доступний активності часовий вимір [1].

Діяльність, спрямовану на самореалізацію, умовно можна поділити на внутрішню і зовнішню. Це своєрідний психологічний процес, в якому людина має навчитися пізнавати особисте „Я”, прислухатися до голосу імпульсу, розкривати свою природу, досягати розуміння, осягати істину. Саме в цьому, на думку А. Маслоу, і полягає процес самореалізації. Своєрідний погляд на процес самореалізації запропонував В. Разумний. Він вважає, що створити себе - означає зіграти роль відповідно до ситуації, що змінюється. Можна сказати, що шлях людини до себе означає правильне пізнання її реальних задатків. Самоактуалізація особистості - це вміння злитися зі своєю внутрішньою природою, вибрати свою мотивацію до життя, здатність постійно розгортати свої потенції.

Отже, проаналізувавши проблему самоактуалізації особистості менеджера, ми можемо зробити висновок, що по-перше, рефлексія, як особливий вид діяльності, що передбачає осмислення внутрішнього світу особистості та проектування стратегії майбутнього життя є важливим механізмом самоактуалізації; по-друге, процес самоактуалізації майбутніх менеджерів досить тісно переплітається з процесом життєтворчості, і, по-третє, діяльність, спрямована на самореалізацію умовно поділяється на внутрішню і зовнішню. Самоактуалізація, це перш за все, щоденна кропітка робота над собою, що має стати нормою життя кожного менеджера. Адже, лише самоактуалізована людина розуміє, що миті успіху іноді передують роки важкої праці над собою.

Література:

1. Бандура О. Самоактуалізація як механізм формування інтегрованого стилю життя особистості Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методичний збірник [Електронний ресурс] /Ред. кол. Н.Софій (голова), І.Єрмаков (керівник авторського колективу і науковий редактор), та ін. - К.: Контекст, 2000. - 336 с. Режим доступу <http://library.rehab.org.ua/ukrainian/soc/bandura>

2. Смирнов С. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности / С. Смионов. - М.: Аспект-пресс, 1995. - 154 с.

Надійшло до редакції 25.03.2013 року